

מחיקה אינה משכיחה דבר

יום עיון בנושא טראומה ואדריכלות בישראל

שיח בין דיסציפלינות במרחבים פוסט טראומטיים

מיקום הכנס : המרכז למורשת היהודית על שם צימבליסטה

אוניברסיטת תל - אביב

13.11.2019

09:30 - 18:00

הכניסה מותנית בהרשמה מראש במייל:

niliho@tauex.tau.ac.il

"ענת מראה לי את המרצפות בחדר הפיזיותרפיה" | פרט מתוך "רכוש נטוש" | מיכל בר אור

המחקר, התכנון והשימור האורבני והאדריכלי מתמודדים פעמים רבות עם אזורים בהם חלו אירועים מן העבר המונעים מהמקום ואנשיו להשתקם זמן רב אחרי חלוף האירוע.

במרחבים אורבניים בהם התרחשו אירועים טראומטיים, כגון אסון טבע או מלחמה, נקטע הרצף ההיסטורי - התפתחותי, ונוצר קרע בין הקהילה לבין המקום. מרחבים אלו חוו לרוב מחיקה חלקית או טוטאלית של המרחב המסמלת את הטראומה מתוך כוונה, לכאורה, לסייע למקום וקהילת תושביו בהווה לחזור למסלול החיים הרגיל. אלא שהמחיקה הפיסית היא אשלייתית: ניתן למחוק את ההיבטים החומריים של הטראומה, אך לא את התודעה או הזיכרון ביחס אליה. ניתן לתקוף את התודעה ואת הקשריה החברתיים, התרבותיים, דתיים ופוליטיים, אולם לא ניתן למחוק אותה.

הטיפול השימורי במרחבים פגועים אלו יכול להיעזר בכלים מתחום הפסיכואנליזה ויצירת שיח פתוח ולעיתים אף כואב. השילוב של כלי מחקר מעולם תכנון השימור וכלי אבחון וטיפול פסיכואנליטיים, מאפשר לימוד מעמיק אודות ההקשר ההיסטורי והמשמעות התרבותית והערכית של המקום. ההתמודדות עם ההיסטוריה המורכבת, על רבדיה הגלויים והנסתרים, תוכל להוביל להבניה מחדש של רצף היסטורי, תודעתי ואולי אף אדריכלי. הקרע לא יאוחה, אך הדיסהרמוניה, הפרדוקסים והסתירות יוכלו להיות מוחזקים באופן מבוקר וזוכר. אדריכלות השימור והפסיכואנליזה חולקים אחריות משותפת ליצור מרחבי חשיבה וזיכרון לתנועה תודעתית זאת.

ביום העיון נעסוק במחקר ובהתערבויות שונות במרחבים אורבניים פגועים ובניסיונות לשקמם במהלך השנים.

09:30-10:00 הרשמה

10:00-10:15 ערן נוימן, אפרת בלומנפלד ליברטל | ברכות לפתיחת יום העיון

10:15-10:25 אמנון בר אור | הקדמה: שימור ב"מרחבי מבוכה" והקשר בין פסיכואנליזה לאדריכלות

10:30-10:55 גבי בוניט - אמנון בר אור | פליטות הקולמוס במרחבי מבוכה

11:00-11:25 אור אלכסנדרוביץ | עיר לא הורגים ביום אחד: ההריסה האזרחית של מנשייה

11:30-11:55 איריס גבריאלי רחבי | הבית המדומיין והבית האקטואלי: לקוח ואדריכל-לאו דוקא טראומה

12:00-12:25 מוסטפא עבאסי | עת להרוס- פרשת הרס עיר הקודש טבריה בשנים 1948-1949

12:30-13:00 שאלות ותשובות ודיון קצר

13:00-14:00 הפסקת צהריים

14:00-14:25 מוטי גולני | מרחבי מבוכה בזמן - היסטוריוגרפיה וזיכרון

14:30-14:55 אסתר גרבינר | טראומה ואדריכלות, מקרה מבחן: בתי עם בא"י ובישראל, דיאלקטיקה של זיכרון והשכחה

15:00-15:25 יוני שקד | המרחב הציבורי כזירה למשא ומתן בין השכול הפרטי לציבורי

15:30-16:00 הפסקה

15:30-15:55 גיש עמית | בונקרים: היסטוריה של מלחמה, טרור וכיבוש

16:00-16:25 ערן נוימן | עדות בשלושה ממדים: דגמים אדריכליים של מחנות ריכוז והשמדה

16:30-17:00 גליה בר אור | "הִיָּה מֵת וְהָיָה חַיִּים", פעולה במרחב עירוני

17:00-17:20 דניאל עירון ולביא בארי | על עבודת הגמר בנושא הצעה לשיקום ה'שולהויף' בלב הגטו היהודי בעיר העתיקה בווילנה

17:20-18:00 שאלות, דיון וסיכום